

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації

Попова Олександра Володимировича

«МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СПРОМОЖНІСТЮ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ»

яка подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі
знань 28 – Публічне управління та адміністрування
за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування»

1. Оцінка роботи здобувача у процесі підготовки дисертації і виконання індивідуального плану навчальної та наукової роботи

Здобувач Попов Олександр Володимирович виконав у повному обсязі індивідуальний план виконання освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії. Освітню складову підготовки виконано відповідно до вимог освітньо-наукової програми за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

У процесі навчання здобувач набув необхідних компетентностей, теоретичних знань, умінь і навичок, визначених освітньо-науковою програмою підготовки докторів філософії у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування». Він продемонстрував здатність до самостійного наукового пошуку, критичного аналізу наукових джерел, нормативно-правових актів, аналітичних матеріалів, а також до формулювання теоретично обґрунтованих і практично значущих рекомендацій у сфері публічного управління.

Усі заплановані види робіт були виконані своєчасно. Здобувач плідно співпрацював із науковим керівником протягом усього періоду підготовки дисертації, належно реагував на зауваження і рекомендації, систематично вдосконалював структуру, зміст, науковий апарат і прикладну спрямованість дисертаційного дослідження.

2. Обґрунтування вибору теми дослідження

Фінансова спроможність територіальних громад є однією з базових передумов ефективного функціонування місцевого самоврядування, забезпечення стійкості місцевого розвитку, безперервності надання публічних послуг, виконання власних і делегованих повноважень та підтримання соціальної стабільності на локальному рівні. В умовах децентралізації саме територіальні громади стали ключовим рівнем реалізації значної частини публічних повноважень, що об'єктивно підвищило значення їхньої фінансової

самостійності, інституційної спроможності та здатності до результативного управління місцевими фінансами.

Актуальність теми посилюється в умовах повномасштабної війни, руйнування інфраструктури, міграційних процесів, зростання соціальних і безпекових видатків, нерівномірності потреб у відновленні, нестабільності доходної бази громад і підвищення вимог до прозорості та підзвітності використання публічних коштів. За таких умов фінансова спроможність територіальних громад не може розглядатися лише як фінансово-економічна характеристика місцевого бюджету. Вона дедалі більше набуває публічно-управлінського змісту, оскільки залежить від якості стратегічного планування, бюджетного процесу, інформаційно-аналітичного супроводу, контролю, моніторингу, комунікації та управлінської корекції.

Разом із тим, у практиці публічного управління зберігаються істотні розриви між стратегічними цілями розвитку територіальних громад і бюджетними рішеннями, між обсягом повноважень і ресурсним забезпеченням, між формальним дотриманням процедур і фактичною результативністю, між відкритістю даних і реальним використанням аналітики, між контрольними процедурами та управлінською корекцією. Це знижує керованість фінансової спроможності громад і ускладнює відтворення стійкого фінансового результату.

З огляду на зазначене, вибір теми дисертаційного дослідження є своєчасним, науково обґрунтованим і практично значущим, оскільки спрямований на вдосконалення теоретико-методичних і прикладних засад публічного управління фінансовою спроможністю територіальних громад в Україні.

3. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконувалася в межах науково-дослідної роботи кафедри управління персоналом та підприємництва Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Механізми розвитку людського потенціалу в інноваційній економіці» (державний реєстраційний номер 0120U0105742).

Особистий внесок здобувача у виконання науково-дослідної роботи полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні механізмів публічного управління фінансовою спроможністю територіальних громад в Україні, визначенні їх структурних складових, виявленні проблем і протиріч керованості, а також у розробленні комплексного механізму керованого відтворення фінансової спроможності територіальних громад та інструментів його впровадження в умовах воєнних викликів, повоєнного відновлення і трансформації системи багаторівневого врядування.

4. Особистий внесок дисертанта в отриманні наукових результатів

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні та розробленні теоретико-методичних і прикладних положень щодо вдосконалення механізмів публічного управління фінансовою спроможністю територіальних громад. Новизна дисертації конкретизується такими положеннями:

вперше:

- обґрунтовано та розроблено комплексний механізм керованого відтворення фінансової спроможності територіальних громад, який, на відміну від наявних підходів, що переважно зводять фінансову спроможність до ресурсної достатності або сукупності окремих інструментів впливу, інтегрує інституційний, нормативно-правовий, організаційно-процедурний, фінансово-інструментальний, інформаційно-аналітичний, контрольний і комунікаційний складники в єдиний причинно-наслідковий контур публічного управління та функціонує на засадах адаптивно-рекурсивного підходу, який забезпечує безперервний взаємозв'язок між моніторингом, оцінюванням, контролем і управлінською корекцією рішень, що дає змогу зберігати керованість фінансової спроможності територіальних громад в умовах воєнних і відновлювальних викликів;

удосконалено:

- підхід до організації керованого циклу забезпечення фінансової спроможності територіальної громади шляхом формалізації послідовності взаємопов'язаних управлінських фаз: стратегічне визначення пріоритетів, бюджетне планування, ресурсне забезпечення, процедурна реалізація, моніторинг, оцінювання, контроль і управлінська корекція. На відміну від поширених моделей, що концентруються переважно на плануванні або виконанні бюджету, запропонований підхід забезпечує процедурну замкненість управлінського циклу та підвищує відтворюваність фінансових результатів громади;

- інструментарій впровадження комплексного механізму керованого відтворення фінансової спроможності територіальних громад шляхом структуризації нормативно-процедурних, організаційно-управлінських, фінансово-планових, інформаційно-аналітичних, контрольних та адаптаційних інструментів. На відміну від фрагментарних практик удосконалення окремих елементів місцевого фінансового управління, запропонований інструментарій орієнтований на інтегроване забезпечення практичної реалізації комплексного механізму на рівні територіальної громади;

набуло подальшого розвитку:

– набули подальшого розвитку теоретичні положення щодо публічно-управлінського розуміння фінансової спроможності територіальної громади як відтворюваного результату узгодженої взаємодії стратегічного планування, бюджетних рішень, ресурсного забезпечення, інформаційно-аналітичного супроводу, контролю та управлінської корекції, що, на відміну від підходів, зосереджених переважно на ресурсній достатності або бюджетній збалансованості, дає змогу розглядати фінансову спроможність у категоріях керованості, процедурної безперервності, підзвітності та адаптивності;

– наукові положення щодо взаємодії механізмів публічного управління фінансовою спроможністю територіальних громад шляхом обґрунтування необхідності їх розгляду не як сукупності відокремлених регуляторних, організаційних, бюджетних, інформаційно-аналітичних і контрольних впливів, а як цілісної управлінської системи, у межах якої порушення зв'язку між окремими контурами зумовлює системні дисфункції керованості;

– підходи до інтерпретації дисфункцій механізмів публічного управління фінансовою спроможністю територіальних громад, які, на відміну від локального трактування окремих відхилень у бюджетній чи організаційній практиці, розглядаються як системні порушення зв'язку між стратегічними орієнтирами, бюджетними рішеннями, ресурсним забезпеченням, аналітичним супроводом, контрольними процедурами та механізмами коригування.

5. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються

Сформульовані у дисертаційній роботі наукові положення, висновки та рекомендації ґрунтуються на теоретико-методологічних засадах науки публічного управління та адміністрування, узагальненні наукових підходів вітчизняних і зарубіжних учених, аналізі нормативно-правових актів, стратегічних документів, аналітичних матеріалів і сучасної практики публічного управління фінансовою спроможністю територіальних громад.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, зокрема системний аналіз, інституційний і функціональний підходи, порівняльний аналіз, методи аналізу і синтезу, узагальнення та систематизації, структурно-функціональний метод, а також моделювання. Використання зазначених методів дозволило комплексно розкрити зміст механізмів публічного управління фінансовою спроможністю територіальних громад, обґрунтувати їх взаємозв'язок, виявити ключові дисфункції та розробити комплексний механізм керованого

відтворення фінансової спроможності громад.

Обґрунтованість наукових положень забезпечується логічною відповідністю між метою, завданнями, об'єктом, предметом, методами дослідження, структурою дисертації, науковою новизною та висновками. Достовірність результатів підтверджується використанням широкої джерельної бази, послідовністю аргументації, апробацією основних положень на науково-практичних конференціях, а також відображенням результатів дослідження у наукових публікаціях здобувача.

У цілому наукові результати, отримані в дисертації, є достовірними, науково обґрунтованими та такими, що мають теоретичне і практичне значення для розвитку спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

6. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання розроблених у дисертації теоретичних положень, методичних підходів і прикладних рекомендацій для вдосконалення механізмів публічного управління фінансовою спроможністю територіальних громад в Україні.

Обґрунтований у роботі комплексний механізм керованого відтворення фінансової спроможності територіальних громад, адаптивно-рекурсивний принцип його функціонування та система інструментів його впровадження можуть бути використані органами державної влади, органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами публічного управління під час формування і реалізації місцевої фінансової політики, розроблення стратегій розвитку територіальних громад, програм соціально-економічного розвитку, удосконалення бюджетного планування, організації моніторингу, контролю та управлінської корекції фінансових рішень.

Практичні результати дослідження доцільно застосовувати у діяльності місцевих рад та їх виконавчих органів при вдосконаленні нормативно-процедурного забезпечення бюджетного процесу, підвищенні узгодженості між стратегічним плануванням і бюджетними рішеннями, посиленні інформаційно-аналітичного супроводу управління, розвитку контрольних і комунікаційних контурів, а також при адаптації місцевих фінансів до умов воєнних викликів, повоєнного відновлення та нестабільності зовнішнього середовища.

Окремі положення дисертації можуть бути використані у діяльності асоціацій органів місцевого самоврядування, громадських організацій, аналітичних центрів і проєктів міжнародної технічної допомоги, спрямованих на зміцнення інституційної та фінансової спроможності територіальних громад. Теоретичні й прикладні результати дослідження також можуть бути використані в освітньому процесі закладів вищої освіти під час підготовки

здобувачів за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

7. Повнота викладення матеріалів дисертації в роботах, опублікованих автором

Основні положення дисертаційної роботи викладено у 11 наукових публікаціях, з них: 3 статті у наукових фахових виданнях України, 2 статтях у виданнях, що індексується у наукометричній базі Scopus, 6 тез доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій. Загальний обсяг публікацій становить орієнтовно 3,1 обл.-вид. арк.

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Попов О.В. (2026) Інструменти формування фінансової спроможності територіальних громад: механізми та практика реалізації // Держава та Регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування. 2026. № 2. С. 112-120. <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2026.2.16>
https://pa.stateandregions.zp.ua/archive/2_2026/18.pdf
2. Кулініч, О., & Попов, О. (2024). Вплив децентралізації влади на регіональний розвиток України в умовах воєнного стану. // Науковий журнал «Філософія та управління», (1), 1–10. <https://www.euroscientists.com/index.php/fag/article/view/13248X/2024.1.01>
<https://doi.org/10.70651/3041->
3. Buryk Myroslav, & Popov Oleksandr (2023). Забезпечення економічної безпеки територіальних громад в умовах бойових дій на території України / Myroslav Buryk, Oleksandr Popov // Науковий журнал «Економіка і регіон». – Полтава: ПНТУ, 2023. – Т. (4(91)). – С. 243-248. [https://doi.org/10.26906/EiR.2023.4\(91\).3219](https://doi.org/10.26906/EiR.2023.4(91).3219)
<https://journals.nupp.edu.ua/eir/uk/article/view/3219/2641>

Стаття у виданні, що індексується у Scopus:

4. Yurii Orel, Oleg Kulinich, Anna Smahliuk, Oleksandr Popov, Roman Rychka. Ensuring Sustainable Development of Territorial Communities by Means of Public Administration: Challenges and Implementation Tools. SCImago Journal & Country Rank. Q3.2024. Vol. 1 No. 26 (2024). DOI: <https://doi.org/10.62227/as/74329>
5. Yurii Orel, Oleg Kulinich, Anna Smahliuk, Oleksandr Popov, Roman Rychka STRENGTHENING LOCAL COMMUNITY GROWTH THROUGH STRATEGIC GOVERNANCE: CHALLENGES AND SOLUTIONS. International Journal of Ecosystems & Ecology Sciences, 2025, Vol 15, Issue 1. DOI: <https://doi.org/10.31407/ijeec15.105>

Матеріали наукових конференцій:

6. Попов О.В. Досвід Харківської області у впровадженні засад проєктно-орієнтованого управління / Ю. Л. Орел, О.В. Попов // Публічне управління XXI століття : погляд у майбутнє: зб. тез XXI Міжнар. наук. конгресу. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ “Магістр”, 2021. С. 209-214 (544 с.).
7. Орел Ю. Л., Єрмак В. О., Попов О. В. Роль та функції банківської системи України у сталому розвитку територіальних громад. International scientific-practical conference «Current issues of science, education and society: theory and practice»: conference proceedings (Aarhus, Denmark, October 20, 2023). Aarhus, Denmark: Scholarly Publisher ICSSH, 2023. С. 77-79. URL: <https://www.economics.in.ua/2023/10/20.html>
8. Попов О.В. Механізми залучення інвестиційних ресурсів та коштів міжнародних донорів для відновлення територіальних громад // Публічне управління XXI століття: особливості воєнного і післявоєнного періодів : зб. наук. матер. XXIII Міжнар. наук. конгресу [Електронний ресурс]. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. – С. 642-645 (PDF 680 с.).
9. Орел Ю.Л., Попов О.В., Логвиненко О.М. Міжнародна технічна допомога для України: пріоритетні напрями використання з метою забезпечення сталого економічного розвитку та підвищення інвестиційної привабливості територіальних громад / Ю.Л. Орел, О.В. Попов, О.М. Логвиненко // Multidisciplinary challenges in contemporary science: innovations and collaboration (Poland) : зб. наук. матер. International scientific conference (September 15, 2023, Poland) [Електронний ресурс]. – Poland : Futurity Research Publishing, 2023. С. 260-265.
10. Орел Ю. Л., Попов О. В. Інноваційні підходи до забезпечення сталого розвитку територіальних громад України в умовах війни / Ю. Л. Орел, О.В. Попов // Публічне управління XXI століття: нові виклики і трансформації в умовах війни: зб. наук. матер. XXIV Міжнар. наук. конгресу [Електронний ресурс]. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024
11. Єрмак В. О., Попов О. В. Публічне управління в контексті підвищення фінансової спроможності територіальних громад: синергія банківської системи та інвестиційної політики. Публічне управління XXI століття: основні виклики післявоєнної відбудови : зб. наук. матер. XXV Міжнар. наук. конгресу [Електронний ресурс]. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. – 1 ел. опт. диск (CD-ROM). – С. 602-605 (PDF 716 с.) ISBN 978-966-285-798-6 URL: <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/22470>

8. Апробація матеріалів дисертації

Основні результати дисертаційного дослідження були оприлюднені та

обговорені на міжнародних наукових і науково-практичних заходах, зокрема: XXI Міжнародному науковому конгресі «Публічне управління XXI століття: погляд у майбутнє» (м. Харків, 2021 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Current Issues of Science, Education and Society: Theory and Practice» (м. Орхус, Королівство Данія, 20 жовтня 2023 р.); XXIII Міжнародному науковому конгресі «Публічне управління XXI століття: особливості воєнного і післявоєнного періодів» (м. Харків, 2023 р.); Міжнародній науковій конференції «Multidisciplinary Challenges in Contemporary Science: Innovations and Collaboration» (Республіка Польща, 15 вересня 2023 р.); XXIV Міжнародному науковому конгресі «Публічне управління XXI століття: нові виклики і трансформації в умовах війни» (м. Харків, 2024 р.); XXV Міжнародному науковому конгресі «Публічне управління XXI століття: основні виклики післявоєнної відбудови» (м. Харків, 2025 р.).

9. Оцінка структури, мови та стилю дисертації

Матеріал дисертації викладено в логічній послідовності та доступно для сприйняття. Дисертація написана науковим стилем мовлення, структура дисертації відповідає алгоритму здійсненого автором дослідження. Зміст, структура, оформлення дисертації та кількість публікацій відповідають вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

10. Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту

За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значимістю дисертаційна робота Попова О. В. «МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СПРОМОЖНІСТЮ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ», повністю відповідає галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» та відповідає паспорту спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування». Здобувачем повністю виконано освітню та наукову складову третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

11. Дотримання академічної доброчесності

На підставі вивчення тексту дисертації та наукових праць здобувача,

Протоколу контролю оригінальності (перевірку наявності текстових запозичень виконано в антиплагіатній інтернет-системі Strikeplagiarism.com) встановлено, що робота виконана самостійно, її текст не містить плагіату, а дисертаційне дослідження відповідає вимогам академічної доброчесності.

12. Результати обговорення та проведення презентації. Рекомендація дисертації до захисту

Здобувач представив основні результати своєї дисертаційної роботи на розширеному засіданні кафедри економічної політики та менеджменту ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна щодо попередньої експертизи дисертації (витяг з протоколу № ____ розширеного засідання кафедри економічної політики та менеджменту від 29.04.2026 року) у формі презентації та наукової дискусії після її завершення.

У рамках цього розширеного засідання було ухвалено одноголосно рекомендувати роботу здобувача Попова Олександра Володимировича «Механізми публічного управління фінансовою спроможністю територіальних громад в Україні» до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – Публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування.

Головуючий на розширеному засіданні кафедри економічної політики та менеджменту, доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри економічної політики та менеджменту, ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Микола ЛАТИНІН